

Ljubljana, 23.3.2010

Malteška deklaracija: IFOAM EU poziva k moratoriju na gojenje GSO

Predstavniki ekokmetijskega prehranskega sektorja iz 27 držav članic EU pozivajo Evropsko komisijo k ohranitvi kmetijstva brez GSO

Malta, 22. marec 2010 - IFOAM EU (Mednarodna zveza gibanj za ekološko kmetijstvo – skupina za EU)¹ je 18. in 19. marca imela srečanje upravnega odbora na Malti, domači državi evropskega komisarja za zdravje in potrošniške zadeve Johna Dallija, ki je v EU odgovoren za obravnavo gensko spremenjenih organizmov (GSO). Srečanje je potekalo na otoku Gozo in je sovpadalo s konferenco MOAM (Malteško gibanje za ekološko kmetijstvo) z naslovom: Ekološko kmetijstvo in Eko-Gozo², organiziranim skupaj z Ministrstvom za Gozo. Ekološko kmetovanje lahko odigra pomembno vlogo v trajnostnem razvoju, ključni prioriteti za doseganje cilja trajnostnega otoka *Eko-Gozo*³.

Skupina IFOAM EU poziva komisarja Dallija k zavezi za moratorij na gojenje GSO. To bo pripomoglo k zaščiti naravne in kulturne dediščine Malte, potenciala Eko-Goza in bo v korist tudi interesom vseh držav članic EU.

Moratorij bo pomagal zagotavljati svobodo izbire evropskim potrošnikom in kmetovalcem ter varoval biotsko raznovrstnost. Obenem je tudi ekonomska nujnost za prehranski sektor⁴: tako ekološki kot tudi konvencionalni kmetovalci morajo biti prepričani, da so njihovi proizvodi zavarovani pred genskim onesnaženjem, saj bodo le tako prodali svoje proizvode na trgu.

IFOAM EU poziva komisarja Dallija k uveljavljanju sledečega:

1. Uvedbo **moratorija na področju celotne EU** za odobritve GSO in gojenje GSO v EU. Ta moratorij se ne sme zaključiti, preden Komisija ne izpolni zahteve Okoljskega Sveta z dne 4. decembra 2008⁵, ki so:
 - oceniti **socio-ekonomske učinke** gojenja GSO in dajanja na trg: pri tem morajo biti upoštevani učinki GSO v celotni prehranski verigi, z upoštevanjem različnih regionalnih struktur kmetovanja in prehranskih sistemov po vsej Evropi. To mora vključevati tudi stroške preprečevanja onesnaženja in blažilnih ukrepov v primeru onesnaženja v: pridelavi semen, na polju, čiščenju skupno uporabljenih strojev, transportnih in skladiščnih obratov; kot tudi ohranjanje krme in hrane brez GSO v procesu predelave;
 - oceniti **dolgoročne učinke** GS rastlin na okolje, še posebej na neciljne organizme;
 - določiti okvir za upoštevanje **značilnosti ekosistemov / okolij** in specifičnih geografskih področij, kjer bi GSO morda lahko gojili v procesu odobritve;
 - raziskati možne posledice za okolje zaradi sprememb v rabi **herbicidov**, ki jih povzročajo na herbicide odporne GS rastline;
 - zagotoviti skladnost med oceno tveganja za GS rastline, ki proizvajajo aktivne snovi (pesticide), ki jih zajema Direktiva 91/414/EGS, in za ustrezne fitofarmacevtske proizvode.
2. Revizija evropske zakonodaje v zvezi z GSO, ki trenutno poteka, mora zagotoviti izboljšano zakonodajo, ki bo **varovala interese in ekonomski obstoj kmetov in potrošnikov, ki ne želijo GSO**.
3. Kot organ, pristojen za upravljanje s tveganji, mora Evropska komisija svoje odločitve sprejemati na osnovi **previdnostnega načela**, ki je osnovno načelo v okoljski zakonodaji EU⁶.

4. **EFSA** kot organ za ocenjevanje tveganj potrebuje reformo. Potrebno je zagotoviti neodvisnost znanstvenikov EFSA, preglednost postopkov za ocenjevanje tveganj, kot tudi priznavanje negotovosti in različna znanstvena mnenja v teh postopkih.
5. Potrebno je oblikovati vseevropski okvir za soobstoj, ki bo zagotavljal popolno varstvo pred onesnaženjem z GSO za vse kmete in tudi druge proizvajalce krmil in živil, ki ne želijo GSO. V tem okviru je potrebno uveljaviti **načelo "onesnaževalec plača"**. Podjetja, ki z GSO ustvarjajo prihodke, morajo biti polno odgovorna za kakršnokoli okoljsko ali ekonomsko škodo, povzročeno s strani GS rastlin. To vključuje stroške preprečevanja onesnaženja z GSO, kot tudi stroške analiz vsebnosti GSO.
6. Mejne vrednosti za označevanje naključne prisotnosti gensko spremenjenih organizmov v **konvencionalnih in ekoloških** semenih je potrebno določiti na mejo detekcije, kot je zahteval Evropski parlament v svoji izjavi z dne 18. decembra 2003⁷. Bistvenega pomena za ohranjanje hrane in krme brez GSO je, da seme, kot začetek prehranske verige, ostane čisto.
7. Kot zadnje bi morala Komisija ponovno proučiti odobritev **GS-krompir za škrob "Amflora"**, ki vsebuje gen za odpornost na antibiotike. Zakonodaja EU⁸ zahteva do konca leta 2004 postopno odpravo vseh genov označevalcev za odpornost na antibiotike (ARMG), ki imajo lahko škodljive učinke na zdravje ljudi in okolje.

IFOAM EU se zaveda, da Evropska komisija trenutno razpravlja o možnostih pravnega okvira, ki olajšuje **nacionalne rešitve** v zvezi gojenjem nekaterih vrst GSO. IFOAM EU zagovarja pravice regij in držav članic, da ostanejo brez GSO, vendar pa hkrati ne smemo pozabiti, da imamo v EU skupni trg. Nacionalne rešitve **ne smejo** voditi v položaj, kjer bi previdnostni ukrepi za zagotovitev svobodne izbire povzročili dodatne stroške.

Ocene tveganj in upravljanje z njimi mora ostati na ravni EU, postopki za odobritev pa morajo postati pregledni in utemeljeni na strogih pravilih. Odločitve morajo temeljiti na načelu previdnosti. Ekološkimi in konvencionalnim kmetom, ki želijo pridelovati brez GSO, je potrebno zagotoviti varstvo njihove pravice do pridelovanja brez GSO, saj bodo le tako finančno obstali po vsej EU in ne le v tistih državah članicah, ki se odločijo za prepoved gojenja GSO na nacionalni ravni.

Več informacij:

Anamarija Slabe, članica Odbora IFOAM EU za Slovenijo. Inštitut za trajnosti razvoj, tel. 041 725 991, anamarija.slabe@itr.si

IFOAM EU, tel. + 32-2-280 12 23, info@ifoam-eu.org, www.ifoam-eu.org

OPOMBE:

¹ **IFOAM EU** predstavlja več kot 300 članskih organizacij IFOAM (Mednarodne zveze gibanj za ekološko kmetijstvo) v EU-27, državah kandidatkah za EU in EFTA. Članske organizacije vključujejo: združenja potrošnikov, kmetovalcev in predelovalcev; raziskovalnih, izobraževalnih in svetovalnih organizacij; organov za certifikacijo in ekokmetijskih/živilskih podjetij. Slovenska člana IFOAM EU sta Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije in Inštitut za trajnostni razvoj.

² Mednarodna konferenca: Ekološko kmetijstvo in Eco-Gozo (Organic Agriculture and Eco-Gozo), 17. marec 2010, http://www.eco-gozo.com/index.php?option=com_content&view=article&id=60%3Ainternational-conference-organic-agriculture-and-eco-gozo-wed-17-march-2009-kempinski-san-lawrenz-resort-qozo&catid=4%3Aevents&lang=en

³ Gozo je na poti, da s podporo zavzete skupnosti do leta 2020 postane eko-otok: www.eco-gozo.com

⁴ Stroški za predelovalce živil, da ohranjajo svoje proizvode brez GSO, se povečujejo z vsakim GSO, ki se pojavi na trgu; stroški za preprečevanje onesnaženja z GSO nastanejo zaradi semen brez GSO; zaradi razdalj za izolacijo med polji, da bi se izognili opráševanju; čiščenja skupnih setvenih, spravnih, transportnih, skladiščnih in mlevskih naprav in objektov; ločevanja predelave in pakiranja; umiki proizvodov pa stanejo milijone EUR (glej tudi http://www.boelw.de/uploads/media/BOELW_Schadensbericht_Gentechnik090318.pdf)

⁵ Sklepi Sveta o gensko spremenjenih organizmih (GSO), 2912. zasedanje Sveta za okolje, Bruselj, 4. december 2008, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressData/en/envir/104509.pdf

⁶ Pogodba o delovanju Evropske unije, člen 191 (2): politika Unije glede okolja si mora prizadevati za visoko raven varstva, pri čemer se upošteva raznolikost razmer v posameznih regijah Unije. Politika temelji na previdnostnem načelu in na načelih, da je treba delovati preventivno, da je treba okoljsko škodo prednostno odpravljati pri viru in da mora plačati povzročitelj obremenitve. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655-re01.en08.pdf>

⁷ Resolucija Evropskega parlamenta o soobstoju gensko spremenjenih pridelkov ter konvencionalnih in ekoloških pridelkov (2003/2098(INI)), 18. december 2003: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2003-0600+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

⁸ Direktiva 2001/18/ES o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov, člen 4 (2): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:106:0001:0038:EN:PDF>